

SH

Kleipijpen met het merk SH, zijn in Gouda geproduceerd.

Producten uit andere Nederlandse productiecentra met dit merk, zijn niet bekend.

Het merk meisje zonder armen met initialen SH wordt onder "meisje zonder armen" behandeld.

Gouda

De vroegste vermelding van het merk SH is van Steven Hendricksz. Deze pijpenmaker is mogelijk al vanaf 1630 actief en heeft dit merk tot aan zijn dood in 1646 in zijn bezit¹. Hierop vererft het merk op zijn weduwe Theuntgen Willems die dit merk zeker tot 1651 in bezit heeft gehad². Ten tijde van de oprichting van het Goudse pijpenmakersgilde wordt zij niet meer genoemd.

In 1667 wordt Sander Roberts³ als eigenaar van dit merk genoemd⁴. In 1680 wordt deze pijpenmaker niet meer genoemd zodat aangenomen wordt dat hij voor dit jaar afstand heeft gedaan van dit merk.

In 1686 wordt Steven Hendricksz de Jonge van Steijn als nieuwe eigenaar genoemd⁵. In 1712 is Steven Hendricksz overleden en vererft het merk op zijn weduwe, Volckie Claes Pick⁶. De weduwe de Jong heeft dit merk tot 5 juli 1734 in haar bezit, de dag dat Steven de Jong zijn gildenproef doet⁷. Vanaf 1738 is de weduwe Pieter Witsius de nieuwe eigenaar die dit merk tot 1749 in haar bezit heeft gehad⁸.

Vervolgens is het merk lange tijd vacant. Vanaf 1790 is Arij Boot de nieuwe eigenaar die dit merk tot 1795 in zijn bezit heeft gehad⁹. Het merk staat vervolgens weer ruim 10 jaar vacant. Vanaf 1807

is Willem Boot de nieuwe eigenaar. Maar ook Willem heeft dit merk kort gevoerd want in 1809 verlaat hij het Goudse pijpenmakersgilde¹⁰.

Vanaf 1814 is Leendert Vlak¹¹ de nieuwe eigenaar die dit merk tot hooguit 1819 in zijn bezit heeft gehad.

Vanaf 1821 is Klaas Nieuwerkerk de nieuwe eigenaar die op de Klooster op het Raam woonachtig is¹². Waarschijnlijk is Klaas in 1828 overleden. In dat jaar wordt namelijk een familieraad voor de benoeming van de voogd van wijlen Nicolaas Nieuwerkerk en Wilhelmina Kwakernaat gehouden¹³. De weduwe Nieuwerkerk heeft dit merk tot 1836 in haar bezit gehad. In 1836 trouwt¹⁴ Simon en tussen 1838 en 1840¹⁵ wordt hij de nieuwe eigenaar van dit merk en heeft dit merk zeker tot 1848¹⁶ in zijn bezit gehad. Voor 1850 heeft hij echter afstand gedaan van dit merk.

Eigenaar	Periode
(Weduwe) Steven Hendricksz	<1630[1634-1651]1660>
Sander Roberts	[1667-1667]1680>
(weduwe) Steven Hendricksz de Jonge	[1686-1734]
Steven de Jong	[1734-1738]
(weduwe) Pieter Witsius	[1738-1749]

¹⁰ [LAA_1977a_p.84]

¹¹ *Leendert Vlak was woonachtig op de Vlamingstraat. In 1817 wordt hij voor het laatst als zelfstandige pijpenmaker genoemd. SAHM, burgerlijke stand huwelijk, Gerrit den Hond en Johanna Vlak. Leendert Vlak is de vader van de bruid.*

¹² [LAA_1977a_p.88]; SAHM, burgerlijke stand huwelijken, Laurentius Pragt en Dorothea Messemakers d.d. 21 juni 1826 waarbij Nieuwerkerk als tweede getuige optreedt.

¹³ SAHM, vredegerecht civiele zaken Gouda, 24 december 1828. De kinderen waarop de familieraad betrekking heeft zijn Eva Maria, Gerardus Johannes, Margaretha Gerardina, Alyda Wilhelmina Nieuwerkerk.

¹⁴ SAHM, huwelijksakter 6 april 1836 van Simon van Loon, geboren rondom 1810 in 's-Hertogenbosch, en Cornelia Verschut, weduwe van Cornelis Lekkerkerk.

¹⁵ In 1840 wordt deze pijpenmaker voor het eerst als zelfstandige genoemd. SAHM, huwelijk van Gijsbertus Peek en Catharina de Roo. In 38 daarentegen wordt hij nog als pijpenmakersknecht genoemd bij het huwelijk van Fredrik van Loon en Margaritha Doornik d.d. 5 december 1838

¹⁶ [DUC_2003a_p.59]

¹ [DUC_2003a_p.160]

² [DUC_2003a_p.160]

³ Ook wel Sander Robertsse genoemd. SAHM, registratie weeskamer Gouda, inv. Nr. 16, bladzijde 190.

⁴ [MEU_2003a_p.82]

⁵ [MEU_2003a_p.82]

⁶ [DUC_2003a_p.160]

⁷ [MEU_1994a_p.52]

⁸ [DUC_2003a_p.160]

⁹ [DUC_2003a_p.160]

Eigenaar	Periode
Arij Boot	[1790-1795]
Willem Boot	[1807-1809]
Leendert Vlak	[1814-1814]1819>
Klaas Nieuwerkerk	[1821-1836]
Simon van Loon	[1840-1848]1850>

[LAA_1977a]	Laansma, S., 1977. Pijpmakers en pijpmerken 1724-1865. Arnhem.
[MEU_1994a]	Meulen, J. van der, 1994. De "gecroonde roos" en andere pijpenmakersmerken van Gouda. Leiden/Gouda.
[MEU_2003a]	Meulen, J. van der, 2003. Goudse pijpenmakers en hun merken. Leiden.
[OSW_1975a]	Oswald, A., 1975. Clay pipes for the archaeologist. British Archaeological Reports 14.
[OSW_1981a]	Oswald, A. en D. Le Faye, 1981. An 18th century pipe group from Bedford square, London WC1. In: P. Davey, The archaeology of the clay tobacco pipe VI, BAR British series 97, p. 67-78.

Producten van buiten de landsgrenzen

Vanuit Engeland zijn producten met het merk SH bekend¹⁷.

Bekende modellen en versieringen

De volgende modellen met het merk SH, zijn bekend:

Model	Gouda
Dubbelconisch	Zie catalogus
Trechter	Zie catalogus
Ovoïde	Zie catalogus
Kromkop	
Rondbodem	

De volgende versieringen op de kop zijn bekend:

Kopversiering	Gouda
SH gekroond / pijp gekroond	Zie catalogus

De volgende steelversieringen in combinatie met het merk SH, zijn bekend.

Steelversiering	Gouda
Lelie in ruit met initialen SH	Zie catalogus ¹⁸
Florale motieven	Zie catalogus ¹⁹

Literatuur

[DUC_1987a]	Duco, D.H., 1987. De Nederlandse kleipijp; handboek voor dateren en determineren. Leiden.
[DUC_2003a]	Duco, D.H., 2003. Merken en merkenrecht van de pijpenmakers in Gouda. Amsterdam.
[ENG_1992a]	Engelen, J., 1992. De datering en herkomst van kleipijpen. In: Het kasteel van Eindhoven. N. Arts e.a.. p. 151-156.

¹⁷ Zie bijvoorbeeld [OSW_1975a_p.45] en [OSW_1981a_p.71]

¹⁸ [ENG_1992a_p.154] en [DUC_1987a_p.87]

¹⁹ [DUC_1987a_p.84]

Revisie overzicht

Versie	Wijziging
1.0	Initiële versie
1.1	Cat. nr. 5 toegevoegd.
1.2	Cat. nr. 3 en 5 toegevoegd.
1.3	Cat. nr. 3 en 4 toegevoegd.
1.4	Cat. nr. 10 toegevoegd.
1.5	Cat. nr. 10 toegevoegd.
1.6	Foto cat. nr. 13 toegevoegd.

Catalogus

Gouda

Catalogusnummer 1.

- 1a.
- 1b. Rotterdam
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7.

Foto pijp schaal 1:1

© Jan van Oostveen (<http://www.xs4all.nl/~kleipijp/kleipijp/>)

Catalogusnummer 2.

- 1a.
- 1b. Vlissingen
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Henk van Oostveen

Catalogusnummer 3.

- 1a. 4666
- 1b. Hoorn
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Ongeglasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda?
- 6.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 4.

- 1a. 4667
- 1b. Hoorn
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Ongeglasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda?
- 6.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 5.

- 1a. 2227
- 1b.
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 6.

- 1a.
- 1b. Amsterdam
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH tussen twee sterren
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a. Lelie in ruit
- 3b. Geglaasd
- 3c.
- 4. 1630-1640
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7.

Foto pijp schaal 1:1

© Jan van Oostveen (<http://www.xs4all.nl/~kleipijp/kleipijp/>)

Catalogusnummer 7.

- 1a. 2229
- 1b.
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 8.

- 1a. A1429
- 1b.
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH binnen stippen
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a. Lelie met initialen SH
- 3b. Geglaasd
- 3c.
- 4. 1635-1645
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7. [ENG_1992a_p.154] en [DUC_1987a_p.87]

Foto pijp niet op schaal

© Piet Smiesing

Catalogusnummer 9.

- 1a. 2731
- 1b. Gouda
- 2a. Dubbelconisch
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH tussen 2 sterren
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a. Florale motieven
- 3b. Ongeglaasd
- 3c.
- 4. 1630-1650
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz.
- 7. [DUC_1987a_p.84]

Foto pijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 10.

- 1a. 3982
- 1b. Alphen aan de Rijn
- 2a. Trechter
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1690-1720
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz de Jonge
- 7.

Foto kleipijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 11.

- 1a. 1563
- 1b. Leiden
- 2a. Trechter
- 2b. -/-
- 2c. -/-
- 2d. SH gekroond
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1690-1720
- 5. Gouda
- 6. Steven Hendricksz de Jonge
- 7.

Foto kleipijp niet op schaal

© Peter Bakker

Catalogusnummer 12.

- 1a.
- 1b. Zutphen
- 2a. Ovoïde
- 2b. -/-
- 2c. Gouds wapenschild + S / Gouds wapenschild + S
- 2d. SH gekroond
- 2e. Geglaasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Gehele radering rondom ketelopening
- 2h.
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1820-1850
- 5. Gouda
- 6. Simon van Loon
- 7.

Foto kleipijp schaal 1:1

© Jan van Oostveen (<http://www.xs4all.nl/~kleipijp/kleipijp/>)

Catalogusnummer 13.

- 1a.
- 1b.
- 2a. Ovoïde
- 2b. SH gekroond / pijp gekroond binnen cirkel van punten en sterren²⁰
- 2c. Gouds wapenschild + S / Gouds wapenschild + S
- 2d. -
- 2e. Ongeglasd
- 2f. Gebotterd
- 2g. Geen radering rondom ketelopening
- 2h. Naad met parels afgewerkt
- 3a.
- 3b.
- 3c.
- 4. 1740-1760
- 5. Gouda
- 6.
- 7.

Foto pijp niet op schaal

© Arthur Schellingerhoud

© Pieter de Breuk

²⁰ Pijp is voorzien van een zogenaamd dubbelmerk (SH en de gekroonde liggende pijp).